

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (seitsmes koda)

21. detsember 2023*

Eelotsusetaotlus – Politseikoostöö ja õigusalane koostöö kriminaalasjades – Raamotsus 2002/584/JSK – Euroopa vahistamismäärus – Artikli 4a lõige 1 – Liikmesriikidevaheline üleandmiskord – Täitmise tingimused – Täitmata jätmise vabatahtlikud alused – Erandid – Kohustuslik täitmine – Tagaselja mõistetud karistus – Mõiste „kohtulik arutelu, mille tulemusel otsus tehti“ – Kohtumenetlus, milles muudetakse varem mõistetud karistusi – Liitkaristust mõistev otsus – Sellise kohtuliku arutelu tulemusel tehtud otsus, millele isik isiklikult ei ilmunud – Riigisisesed õigusnormid, mis näevad ette isiku üleandmise absoluutse keelu, kui on tehtud tagaseljaotsus – Kooskõlalise tõlgendamise kohustus

Kohtuasjas C-396/22,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Kammergericht Berliini (Berliini liidumaa kõrgeim üldkohus, Saksamaa) 14. juuni 2022. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 15. juunil 2022, Euroopa vahistamismääruse täitmise menetluses,

Generalstaatsanwaltschaft Berlin,

EUROOPA KOHUS (seitsmes koda),

koosseisus: koja president F. Biltgen (ettekandja) ning kohtunikud N. Wahl ja M. L. Arastey Sahún,

kohtujurist: P. Pikamäe,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- Saksamaa valitsus, esindajad: J. Möller, P. Busche, M. Hellmann ja R. Kanitz,
- Poola valitsus, esindaja: B. Majczyna,
- Euroopa Komisjon, esindajad: S. Grünheid ja H. Leupold,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotluses palutakse tõlgendada nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsuse 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta (EÜT 2002, L 190, lk 1; ELT eriväljaanne 19/06, lk 34) (muudetud nõukogu 26. veebruari 2009. aasta raamotsusega 2009/299/JSK (ELT 2009, L 81, lk 24)) (edaspidi „raamotsus 2002/584“) artikli 4a lõiget 1.
- 2 Taotlus on esitatud menetluses, mis puudutab sellise Euroopa vahistamismääruse täitmist Saksamaal, mis on tehtud Poola kodaniku suhtes, et pöörata Poolas täitmisele vabadusekaotuslik karistus.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

- 3 Raamotsuse 2002/584 artikkel 1 „Euroopa vahistamismääruse määratlus ja selle täitmise kohustus“ sätestab:

„1. Euroopa vahistamismäärus on liikmesriigi väljaantud kohtuotsus, et teine liikmesriik võtaks tagaotsitava vahi alla ja annaks ta üle kriminaalmenetluse raames kohtu alla andmise või vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitmiseks.

2. Liikmesriigid täidavad mis tahes Euroopa vahistamismääruse vastastikuse tunnustamise põhimõtte alusel ja vastavalt käesoleva raamotsuse sätetele.

3. Käesolev raamotsus ei mõjuta kohustust austada põhiõigusi ja õiguse üldpõhimõtteid, mis on kirja pandud [ELL] artiklis 6.“

- 4 Raamotsuse artikli 4a „Otsused, mis tehakse pärast kohtulikku arutelu, millele asjaomane isik isiklikult ei ilmunud“ lõige 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Vahistamismäärust täitev õigusasutus võib samuti keelduda täitmast Euroopa vahistamismäärust, mis on tehtud vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitmiseks, kui isik ei ilmunud isiklikult kohtulikule arutelule, mille tulemusel otsus tehti, välja arvatud kui Euroopa vahistamismääruses märgitakse, et kooskõlas vahistamismääruse teinud liikmesriigi siseriiklikes õigusaktides määratletud täiendavate menetlusnõuetega

a) ja õigeaegselt

- i) esitati asjakohasele isikule kohtukutse isiklikult ning seega teavitati teda sellest, millal ja kus toimub kava kohaselt kohtulik arutelu, mille tulemusel asjaomane otsus tehti, või sai asjaomane isik tegelikult muul viisil ametliku teabe selle kohta, millal ja kus toimub kava kohaselt kohtulik arutelu, mille tulemusel otsus tehti, sellisel viisil, et ühemõtteliselt tehti kindlaks, et asjaomane isik oli kavandatud kohtulikust arutelust teadlik,

ning

ii) teavitati asjaomast isikut sellest, et otsuse võib teha ka siis, kui isik ei ilmu kohtulikule arutelule,

[...].

Saksa õigus

- 5 23. detsembri 1982. aasta seaduse rahvusvahelise õigusabi kohta kriminaalasjades (Gesetz über die internationale Rechtshilfe in Strafsachen; *BGBI.* 1982 I, lk 2071) 27. juunil 1994 avaldatud redaktsioonis (*BGBI.* 1994 I, lk 1537) (edaspidi „IRG“) on § 83 lõike 1 punktis 3 ette nähtud:

„Väljaandmine ei ole lubatav, kui

[...]

3. karistuse täideviimiseks esitatud taotluse puhul ei ole süüdimõistetu isiklikult ilmunud kohtulikule arutelule, mille tulemusel kohtuotsus tehti [...].“

- 6 Kriminaalmenetluse seadustiku (Strafprozessordnung) § 460 näeb ette liitkaristuse hilisema moodustamise karistusseadustiku (Strafgesetzbuch) § 55 alusel ning kriminaalmenetluse seadustiku § 462 lõikes 1 on täpsustatud, et pädev kohus teeb otsuse määrusega ilma kohtuistungit pidamata.

Poola õigus

- 7 Kriminaalmenetluse seadustiku (Kodeks postępowania karnego; edaspidi „kpk“) artikli 139 lõige 1 näeb sisuliselt ette, et juhul kui isik ei ole teinud teatavaks oma uut aadressi, võidakse dokument toimetada tema teadaolevale aadressile.
- 8 Kpk artikli 75 lõike 1 kohaselt on süüdistatav kohustatud tegema teatavaks oma uue aadressi, kui tema elukoht kriminaalmenetluse ajal muutub.
- 9 Karistusseadustiku (Kodeks karny) põhikohtuasja asjaolude aset leidmise ajal kohaldatavas redaktsioonis on artiklis 86 sisuliselt sätestatud, et liitkaristuse moodustamisel on liitkaristuse alammääraks raskeim üksikkaristus ning liitkaristuse ülemmääraks on üksikkaristuste summa, määrates ühtlasi kindlaks sellise liitkaristuse konkreetse ülemmäära.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 10 Poola ametivõimud esitasid eelotsusetaotluse esitanud kohtule, Kammergericht Berlinile (Berliini liidumaa kõrgeim üldkohus, Saksamaa), taotluse Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskimi (Piotrków Trybunalski regionaalne kohus, Poola) 5. veebruaril 2021 Poola kodaniku suhtes tehtud Euroopa vahistamismääruse täitmiseks. Selle Euroopa vahistamismäärusega taotletakse selle isiku vahistamist ja Poola ametivõimudele üleandmist, et pöörata täitmisele Sąd Rejonowy w Piotrkowie Trybunalskimi (Piotrków Trybunalski rajoonikohus, Poola) 30. oktoobri 2019. aasta otsusega asjaomasele isikule liitkaristusena mõistetud kolmeaastane vabadusekaotuslik karistus (edaspidi „30. oktoobri 2019. aasta liitkaristust mõistev kohtuotsus“), millest tal on jäänud kanda veel kaks aastat, 11 kuud ja 27 päeva.

- 11 30. oktoobri 2019. aasta liitkaristust mõistev kohtuotsus hõlmab mitut Sąd Rejonowy w Piotrkowie Trybunalskimi (Piotrków Trybunalski rajoonikohus) mõistetud süüdimõistvat kohtuotsust, nimelt 25. aprilli 2019. aasta kohtuotsust, millega mõisteti mitmest isikule varem mõistetud karistusest moodustatud liitkaristus, ja 10. juuni 2019. aasta kohtuotsust.
- 12 Isik ilmus isiklikult kohtusse või teda esindas riigi määratud kaitsja menetlustes, milles mõisteti karistused, mis moodustavad 25. aprilli 2019. aasta kohtuotsusega mõistetud liitkaristuse. Seevastu 10. juuni 2019. aasta kohtuotsus ja 30. oktoobri 2019. aasta liitkaristust mõistev kohtuotsus tehti tagaselja. Need kohtukutsed nimetatud kohtuotsustele eelnenud kohtuistungitele, mis pädevad Poola ametiasutused teatekirjaga Poola posti teel isikule tema alalise elukohana ametiasutustele teatatud aadressil saatsid, loeti kpk artikli 139 lõike 1 alusel siiski talle kättetoimetatuks.
- 13 Generalstaatsanwaltschaft Berlin (Berliini peaprokuratuur, Saksamaa) taotles kõigepealt isiku Poola ametivõimudele üleandmiseks vahi alla võtmise määramist. Seejärel leidis ta, et üleandmist takistab IRG § 83 lõike 1 punkt 3, millega võetakse Saksa õigusesse üle raamotsuse 2002/584 artikli 4a lõige 1. Tema hinnangul ei saa kohtukutse, mis loetakse kpk artikli 139 lõike 1 alusel kättetoimetatuks, tagada, et isik sai tegelikult teabe selle kohta, millal ja kus toimub kohtulik arutelu, nagu nõutakse Euroopa Kohtu praktikas, mis tuleneb muu hulgas 24. mai 2016. aasta kohtuotsusest Dworzecki (C-108/16 PPU, EU:C:2016:346). Seetõttu taotleb ta nüüd isiku üleandmise lubamatuks tunnistamist.
- 14 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et kahepoolse karistatavuse nõue, mis on üleandmise tingimuseks ja mis seisneb selle kontrollimises, kas süüks pandavad teod on käsitatavad süüteona mõlemas koostöös tegevas liikmesriigis, on käesoleval juhul täidetud,
- 15 Esimesena tekkis eelotsusetaotluse esitanud kohtul küsimus, kas raamotsuse 2002/584 artikli 4a lõikes 1 kasutatud mõistet „kohtulik arutelu, mille tulemusel otsus tehti“ tuleb tõlgendada nii, et see viitab menetlusele, mille tulemusel tehti varem mõistetud karistustest hiljem moodustatud liitkaristust mõistev kohtuotsus, kui selle otsuse kuulutanud kohus ei saa läbi vaadata süüdi tunnistamist ega muuta varem mõistetud karistusi.
- 16 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib sellega seoses, et 10. augusti 2017. aasta kohtuotsuses Zdiazsek (C-271/17 PPU, EU:C:2017:629) otsustas Euroopa Kohus, et see mõiste viitab ka sellisele liitkaristust mõistva kohtuotsuseni viinud hilisemale menetlusele, mille tulemusel tehti otsus, millega muudeti esialgu mõistetud karistuse määra lõplikult, tingimusele et viimati nimetatud otsuse teinud kohtul oli selles suhtes teatav kaalutusõigus.
- 17 Käesoleval juhul nähtub Poola kohtute esitatud teabest, et varem mõistetud karistustest liitkaristuse hilisema moodustamise menetluses on kohtul asjasse puutuvate riigisiseste õigusnormide alusel teatav kaalutusõigus, kuna ta võib oma diskretsiooni alusel mõista liitkaristuse, mille alammäär on raskeim esialgu mõistetud üksikkaristus ja mille ülemmäär on kõigi esialgu mõistetud üksikkaristuste summa. Kuna 30. oktoobri 2019. aasta liitkaristust mõistvas kohtuotsuses ei vaadatud läbi isiku süüdi tunnistamist ega muudetud varem mõistetud karistusi, siis kahtleb eelotsusetaotluse esitanud kohus siiski selles, kas selline kohtuotsus saab tõepoolest kuuluda raamotsuse 2002/584 artikli 4a lõike 1 tähenduses mõiste „kohtulik arutelu, mille tulemusel otsus tehti“ alla.

- 18 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu kahtlusteks annab alust asjaolu, et tema hinnangul on raamotsuse 2002/584 artikli 4a lõige 1 kohaldatav üksnes siis, kui varem mõistetud karistustest liitkaristuse moodustamise menetluses tehakse kohtuotsus kohtuliku arutelu põhjal. Näiteks Saksa õiguses see aga nii ei ole. Ta leiab seega, et võttes arvesse erinevusi kriminaalmenetluse korralduses eri liikmesriikides, esineb oht, et sõltuvalt kohaldatavast riigisisest õigusest selline menetlus kuulub selle sätte kohaldamisalasse või mitte.
- 19 Teisena tekkis eelotsusetaotluse esitanud kohtul küsimus, kas liidu õiguse esimuse põhimõttega on vastuolus selline riigisisene õigusnorm nagu IRG § 83 lõike 1 punkt 3, mis käsitleb tagaselja süüdimõistmist „absoluutse takistusena“ isiku üleandmisele, kelle suhtes on tehtud Euroopa vahistamismäärus, kuigi raamotsuse 2002/584 artikli 4a lõige 1, mis on kõnealuse riigisisese õigusnormiga Saksa õigusesse üle võetud, näeb selles osas ette ainult vabatahtliku keeldumise põhjuse.
- 20 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul ei ole viimati nimetatud sätet Saksa õigusesse täielikult üle võetud, kuna IRG § 83 lõike 1 punkt 3 ei näe ette vahistamismäärust täitva õigusasutuse võimalust kasutada tagaselja süüdimõistmise korral kaalutusõigust.
- 21 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et Euroopa Kohus leidis 24. juuni 2019. aasta kohtuotsuses Popławski (C-573/17, EU:C:2019:530, punktid 69, 72, 73 ja 76), et kuigi raamotsuse 2002/584 vahetu kohaldamine on välistatud, sest sellel puudub vahetu õigusmõju, tuleb vahistamismäärust täitval õigusasutusel siiski tõlgendada riigisisest õigust kooskõlas raamotsusega, et saavutada selles ette nähtud tulemus, kusjuures riigisisese õiguse *contra legem* tõlgendamine on välistatud.
- 22 Eelotsusetaotluse esitanud kohus on arvamusel, et tal ei ole võimalik tõlgendada IRG § 83 lõike 1 punkti 3 nii, et see annab talle isiku üleandmise takistuse kontrollimisel kaalutusruumi, mis võimaldaks tal tunnistada üleandmine selle artikli lõigetes 2–4 sätestatud eranditest hoolimata lubatavaks. Ta leiab, et vastavalt raamotsuse 2002/584 artikli 4a lõikele 1 ja kaalutusruumile, mis tal selles osas peaks olema, peaks tal olema võimalik asuda seisukohale, et juhtumi asjaolusid arvestades on isiku õigust olla ära kuulatud nõuetekohaselt järgitud ning et tema üleandmine on seega lubatav.
- 23 Nimelt võib eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul pidada esmapilgul isikule kohtukutse kättetoimetamise asjaolusid ebapiisavaks selleks, et ta saaks kindlalt teada, millal toimub 30. oktoobri 2019. aasta liitkaristust mõistva kohtuotsusega päädinud kohtuistung, nagu nõutakse Euroopa Kohtu praktikas, mis tuleneb eelkõige 24. mai 2016. aasta kohtuotsusest Dworzecki (C-108/16 PPU, EU:C:2016:346), ning seega ei vasta need asjaolud raamotsuse 2002/584 artikli 4a lõike 1 punkti a alapunktis i ette nähtud nõuetele. Nimetatud kohtuotsuse punktidest 50 ja 51 nähtub, et vahistamismäärust täitev õigusasutus võib siiski arvesse võtta ka muid asjaolusid, mis võimaldavad tal kindlaks teha, et kohtukutse isikule üleandmisega ei rikuta tema kaitseõigusi, eelkõige võtta arvesse isiku käitumist, kusjuures erilist tähelepanu võidakse pöörata sellele, kui isik on „ilmselgelt ise hooletu“, näiteks kui ilmneb, et ta on üritanud talle adresseeritud teate kättesaamisest kõrvale hoida. Käesoleval juhul on selge, et kuna isik ei teatanud pädevatele Poola ametiasutustele oma tegeliku elukoha aadressi, takistas ta enda kutsumist kohtuistungile, mille tulemusel tehti 30. oktoobri 2019. aasta liitkaristust mõistev kohtuotsus.

24 Neil asjaoludel otsustas Kammergericht Berlin (Berliini liidumaa kõrgeim üldkohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

- „1. Kas tuleb jääda selle juurde, et ka liitkaristuse hilisema mõistmise menetlus kuulub [raamotsuse 2002/584] artikli 4a lõike 1 kohaldamisalasse, kui otsus tehakse küll kohtuliku arutelu põhjal kohtuotsusega, kuid selles menetluses ei saa läbi vaadata süüdi tunnistamist ega muuta üksikkuriteo eest mõistetud karistust?
2. Kas liidu õiguse esimesega on kooskõlas asjaolu, et Saksamaa seadusandja on [IRG] § 83 lõike 1 punktis 3 käsitletud tagaselja süüdimõistmist üleandmise absoluutse takistusena, kuigi [raamotsuse 2002/584] artikli 4a lõikes 1 on selles osas ette nähtud ainult vabatahtlik keeldumise põhjus?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

- 25 Esimese küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas raamotsuse 2002/584 artikli 4a lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et selles sättes kasutatud mõiste „kohtuliku arutelu, mille tulemusel otsus tehti“ viitab menetlusele, mille tulemusel tehti varem mõistetud karistustest hiljem moodustatud liitkaristust mõistev kohtuotsus, kui otsuse kuulutanud kohus ei saa läbi vaadata isiku süüdi tunnistamist ega muuta varem mõistetud karistusi.
- 26 Siinkohal on oluline meenutada, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt tuleb mõistet „kohtuliku arutelu, mille tulemusel otsus tehti“ raamotsuse 2002/584 artikli 4a lõike 1 tähenduses käsitada liidu õiguse autonoomse mõistena ja tõlgendada liidu territooriumil ühetaoliselt, olenemata liikmesriikides antud määratlusest (vt selle kohta 10. augusti 2017. aasta kohtuotsus *Tupikas*, C-270/17 PPU, EU:C:2017:628, punkt 67, ning 22. detsembri 2017. aasta kohtuotsus *Ardic*, C-571/17 PPU, EU:C:2017:1026, punkt 63).
- 27 Seda mõistet tuleb mõista nii, et see viitab menetlusele, mille tulemusel tehti kohtuotsus, millega mõisteti lõplikult süüdi isik, kelle üleandmist Euroopa vahistamismääruse täitmise raames nõutakse (10. augusti 2017. aasta kohtuotsus *Tupikas*, C-270/17 PPU, EU:C:2017:628, punkt 74, ning 23. märtsi 2023. aasta kohtuotsus *Minister for Justice and Equality* (katseaja tühistamine), C-514/21 ja C-515/21, EU:C:2023:235, punkt 52).
- 28 Euroopa Kohus on täpsustanud, et olukorras, kus kriminaalmenetlus on toimunud mitmes kohtuastmes, milles on tehtud üksteisele järgnevad otsused, millest vähemalt üks on tehtud tagaselja, viitab kõnealune mõiste menetlusele, milles tegi kohus isiku süü ja talle karistuse või muu vabadust piirava meetme määramise kohta lõpliku otsuse pärast süüstavate ja süüst vabastavate tõendite faktilist ja õiguslikku uurimist ning olles sealhulgas vajaduse korral arvesse võtnud selle isiku isiklikku olukorda (10. augusti 2017. aasta kohtuotsus *Tupikas*, C-270/17 PPU, EU:C:2017:628, punkt 81).
- 29 Lisaks on Euroopa Kohus leidnud, et kuigi selline otsus nagu liitkaristust mõistev kohtuotsus, millega menetluse hilisemas etapis muudetakse ühte või mitut varem mõistetud vabadusekaotuslikku karistust, tehakse pärast seda, kui ühe või mitme otsusega on isikule

mõistetud üks või mitu karistust, ei mõjuta see siiski süüdi tunnistamist nendes varasemates otsustes, mistõttu on see süüdi tunnistamine lõplik (10. augusti 2017. aasta kohtuotsus *Zdziaszek*, C-271/17 PPU, EU:C:2017:629, punkt 84).

- 30 Ühelt poolt muudab selline kohtuotsus mõistetud karistuse või karistuste määra ja seega tuleb seda eristada vabadusekaotusliku karistuse täideviimise viise reguleerivatest meetmetest. Teiselt poolt viib menetlus, mille tulemusel tehakse selline otsus nagu liitkaristust mõistev kohtuotsus – millega liidetakse isikule varem mõistetud üks või mitu karistust kokku üheks karistuseks –, tingimata selle isiku jaoks soodsama tulemuseni. Nii võidakse näiteks pärast mitut süüdi mõistmist, millest igaühe puhul oli mõistetud karistus, liita need karistused kokku nii, et liitkaristus on kergem kui erinevate varasemate karistuste liitmise summa (10. augusti 2017. aasta kohtuotsus *Zdziaszek*, C-271/17 PPU, EU:C:2017:629, punktid 85 ja 86).
- 31 Õiglase kohtumenetluse tagamine tähendab isiku jaoks õigust viibida kohtulikel aruteludel, kuna nendel võivad olla olulised tagajärjed talle mõistetava karistuse määra kindlaksmääramisel. Konkreetselt liitkaristuse mõistmist puudutav menetlus ei tohi olla pelgalt formaalne või aritmeetiline, vaid karistuse määra kindlaksmääramisel tuleb kasutada kaalutusruumi, võttes eelkõige arvesse isiku olukorda või tema isikut või kergendavaid või raskendavaid asjaolusid. Sellega seoses ei ole tähtsust asjaolul, kas asjasse puutuval kohtul on õigus varem mõistetud karistust raskendada või mitte (10. augusti 2017. aasta kohtuotsus *Zdziaszek*, C-271/17 PPU, EU:C:2017:629, punktid 87–89).
- 32 Seega tuleb menetlust, mille tulemusel tehakse liitkaristust mõistev kohtuotsus, milles määratakse varem mõistetud vabadusekaotuslike karistuste määr kindlaks uuesti, pidada raamotsuse 2002/584 artikli 4a lõike 1 kohaldamisel tähtsust omavaks, kuna selles menetluses on pädeval kohtul kaalutusruum ning menetluse tulemusel tehtava otsusega lahendatakse karistuse küsimus lõplikult (10. augusti 2017. aasta kohtuotsus *Zdziaszek*, C-271/17 PPU, EU:C:2017:629, punkt 90).
- 33 Sellest järeldub, et raamotsuse 2002/584 artikli 4a lõikes 1 kasutatud mõiste „kohtulik arutelu, mille tulemusel otsus tehti“ viitab sellisele kohtuotsusele nagu 30. oktoobri 2019. aasta liitkaristust mõistev kohtuotsus, kuna eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud teabest nähtub, et menetluses, milles see kohtuotsus tehti, kasutatakse kõnesoleva liitkaristuse määra kindlaksmääramisel kaalutusruumi.
- 34 Seetõttu tuleb esimesele küsimusele vastata, et raamotsuse 2002/584 artikli 4a lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et selles sättes kasutatud mõiste „kohtulik arutelu, mille tulemusel otsus tehti“ viitab menetlusele, mille tulemusel tehti varem mõistetud karistustest hiljem moodustatud liitkaristust mõistev kohtuotsus, kui otsuse kuulutanud kohus ei saa selles menetluses läbi vaadata isiku süüdi tunnistamist ega muuta varem mõistetud karistusi, kuid tal on liitkaristuse määra kindlaksmääramisel kaalutusruum.

Teine küsimus

- 35 Teise küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas liidu õiguse esimuse põhimõttega on vastuolus selline riigisisene õigusnorm, nagu on kõne all põhikohtuasjas ja millega võetakse üle raamotsuse 2002/584 artikli 4a lõige 1, mis välistab üldiselt vahistamismäärust täitva õigusasutuse võimaluse täita karistuse täideviimiseks tehtud Euroopa vahistamismäärust, kui isik ei ilmunud isiklikult kohtulikule arutelule, mille tulemusel konkreetne otsus tehti.

- 36 Siinjuures on oluline meelde tuletada, et raamotsuse 2002/584 artikli 1 lõikes 2 on sätestatud, et liikmesriigid on kohustatud täitma mis tahes Euroopa vahistamismäärust vastastikuse tunnustamise põhimõtte alusel ja vastavalt raamotsuse sätetele. Välja arvatud juhul, kui esineb erandlikke asjaolusid, võivad vahistamismäärust täitvad õigusasutused seega keelduda vahistamismääruse täitmisest vaid raamotsuses ammendavalt loetletud juhtudel. Euroopa vahistamismääruse täitmisele võib seada tingimusi üksnes raamotsuses ammendavalt ette nähtud tingimustel. Järelikult, kui Euroopa vahistamismääruse täitmine kujutab endast põhimõtet, siis on täitmisest keeldumine erand, mida tuleb tõlgendada kitsalt (10. augusti 2017. aasta kohtuotsus Tupikas, C-270/17 PPU, EU:C:2017:628, punkt 50).
- 37 Nii on raamotsuses 2002/584 sõnaselgelt sätestatud esiteks Euroopa vahistamismääruse täitmata jätmise kohustuslikud alused (raamotsuse artikkel 3) ja teiseks Euroopa vahistamismääruse täitmata jätmise vabatahtlikud alused (raamotsuse artiklid 4 ja 4a). Täpsemalt piirab raamotsuse artikkel 4a Euroopa vahistamismääruse täitmisest keeldumise võimalust, loetledes täpselt ja ühtselt tingimused, mille puhul ei tohi keelduda sellise otsuse tunnustamisest ja täitmisest, mis tehakse pärast kohtulikku arutelu, millele isik isiklikult ei ilmunud (10. augusti 2017. aasta kohtuotsus Tupikas, C-270/17 PPU, EU:C:2017:628, punkt 53).
- 38 Raamotsuse 2002/584 artikli 4a lõike 1 sõnastusest tuleneb, et selles nähakse ette sellise Euroopa vahistamismääruse täitmata jätmise vabatahtlik alus, mis on tehtud vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitmiseks, kui isik ei ilmunud isiklikult kohtulikule arutelule, mille tulemusel otsus tehti. Sellele alusele tuginemise võimalusega kaasnevad siiski neli erandit, mis on sätestatud vastavalt selle sätte punktides a–d ja mis võtavad asjasse puutuvalt vahistamismäärust täitvalt õigusasutuselt võimaluse keelduda talle adresseeritud Euroopa vahistamismääruse täitmisest (vt selle kohta 26. veebruari 2013. aasta kohtuotsus Melloni, C-399/11, EU:C:2013:107, punkt 40).
- 39 Seega võib vahistamismäärust täitev õigusasutus keelduda täitmast Euroopa vahistamismäärust, mis on tehtud vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitmiseks, kui isik ei ilmunud isiklikult kohtulikule arutelule, mille tulemusel konkreetne otsus tehti, välja arvatud juhul, kui Euroopa vahistamismääruses märgitakse, et raamotsuse 2002/584 artikli 4a lõike 1 punktides a–d sätestatud tingimused on täidetud (10. augusti 2017. aasta kohtuotsus Tupikas, C-270/17 PPU, EU:C:2017:628, punkt 54).
- 40 Sellest järeldub, et vahistamismäärust täitev õigusasutus on juhul, kui on kindlaks tehtud, et üks raamotsuse artikli 4a lõike 1 punktides a–d sätestatud tingimustest on täidetud, kohustatud Euroopa vahistamismääruse täitma vaatamata sellele, et isik puudus kohtulikult arutelult, mille tulemusel konkreetne otsus tehti (10. augusti 2017. aasta kohtuotsus Tupikas, C-270/17 PPU, EU:C:2017:628, punkt 55).
- 41 Euroopa Kohtul on olnud võimalus täpsustada, et kuna artikkel 4a näeb ette Euroopa vahistamismääruse täitmata jätmise vabatahtliku aluse, võib vahistamismäärust täitev õigusasutus isegi pärast seda, kui ta on kindlaks teinud, et käesoleva kohtuotsuse eelmises punktis nimetatud asjaolud ei hõlma isiku olukorda, kelle suhtes on tehtud Euroopa vahistamismäärus, igal juhul võtta arvesse muid asjaolusid, mis võimaldavad tal kindlaks teha, et isiku üleandmisega ei rikota tema kaitseõigusi (vt selle kohta 10. augusti 2017. aasta kohtuotsus Zdziaszek, C-271/17 PPU, EU:C:2017:629, punkt 107, ning 17. detsembri 2020. aasta kohtuotsus Generalstaatsanwaltschaft Hamburg, C-416/20 PPU, EU:C:2020:1042, punkt 51 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 42 Sellise hindamise raames võib vahistamismäärust täitev õigusasutus seega võtta arvesse isiku käitumist. Üleandmismenetluse selles etapis võidakse pöörata erilist tähelepanu muu hulgas asjaolule, et isik on üritanud talle adresseeritud teate kättetoimetamisest kõrvale hoida (17. detsembri 2020. aasta kohtuotsus Generalstaatsanwaltschaft Hamburg, C-416/20 PPU, EU:C:2020:1042, punkt 52 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 43 Sellest järeldub, et kui vahistamismäärust täitev õigusasutus kontrollib, kas mõni raamotsuse 2002/584 artikli 4a lõikes 1 sätestatud tingimustest on täidetud, ei saa teda takistada kindlaks tegemast, kas isiku kaitseõigusi on järgitud, võttes sealjuures nõuetekohaselt arvesse tema menetluses olevat asja iseloomustavaid asjaolusid, sealhulgas teavet, mis võib olla tema enese valduses.
- 44 Käesoleval juhul nähtub eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud teabest, et põhikohtuasjas kõne all olevad Saksa õigusnormid panevad asjasse puutuvale vahistamismäärust täitvale õigusasutusele üldiselt kohustuse keelduda tagaselja süüdimõistmisel korral Euroopa vahistamismääruse täitmisest. Need õigusnormid ei jäta vahistamismäärust täitvale õigusasutusele selle kontrollimisel, kas esineb mõni raamotsuse 2002/584 artikli 4a lõike 1 punktides a–d nimetatud olukordadest, mingit kaalutusõigust tuvastamaks, kas isiku kaitseõigusi saab konkreetse juhtumi asjaoludel põhjal pidada järgituks, ja seega otsustamaks, kas asjaomane Euroopa vahistamismäärus tuleb täita.
- 45 Neil asjaoludel tuleb tõdeda, et selline riigisisene õigusnorm on vastuolus raamotsuse 2002/584 artikli 4a lõikega 1.
- 46 Tuleb meenutada, et Euroopa Kohus on otsustanud, et liidu õiguse esimuse põhimõtet tuleb tõlgendada nii, et see ei pane liikmesriigi kohtule kohustust jätta kohaldamata riigisisese õiguse norm, mis on raamotsuse 2002/584 sätetega vastuolus, kuna sellel puudub vahetu õigusmõju. Liikmesriikide ametiasutustel, sealhulgas kohtutel, tuleb siiski tõlgendada riigisisest õigust võimalikult suures ulatuses kooskõlas asjasse puutuva raamotsusega nii, et see võimaldaks tagada raamotsuse eesmärgile vastava tulemuse (24. juuni 2019. aasta kohtuotsus Popławski, C-573/17, EU:C:2019:530, punkt 109).
- 47 Kuigi raamotsustel ei saa olla vahetut õigusmõju, on liikmesriikide ametiasutustel nende siduvusest tulenevalt siiski alates kõnealuste raamotsuste ülevõtmistähtaja möödumisest riigisisese õiguse kooskõlalise tõlgendamise kohustus. Riigisisese õiguse kohaldamisel tuleb nendel ametiasutustel tõlgendada riigisisest õigust võimalikult suures ulatuses raamotsuse sõnastust ja eesmärki arvestades, et saavutada selles ette nähtud tulemus, kusjuures riigisisese õiguse *contra legem* tõlgendamine on välistatud. Kooskõlalise tõlgendamise kohustus nõuab seega, et võetaks arvesse riigisisest õigust tervikuna ning kasutataks selles õiguses tunnustatud tõlgendusmeetodeid, et tagada raamotsuse täieulatuslik toime ja saavutada raamotsuse eesmärgiga kooskõlas olev tulemus (24. juuni 2019. aasta kohtuotsus Popławski, C-573/17, EU:C:2019:530, punktid 72–77).
- 48 Sellest järeldub, et eelotsusetaotluse esitanud kohus peab riigisisest õigust tervikuna arvesse võttes ja riigisiseses õiguses tunnustatud tõlgendusmeetodeid kasutades tõlgendama põhikohtuasjas kõne all olevat riigisisest õigusnormi võimalikult suures ulatuses raamotsuse 2002/584 sõnastust ja eesmärki arvestades.

- 49 Seetõttu tuleb teisele küsimusele vastata, et raamotsuse 2002/584 artikli 4a lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et selle sättega on vastuolus seda ülevõttev riigisisene õigusnorm, mis välistab üldiselt vahistamismäärust täitva õigusasutuse võimaluse täita karistuse täideviimiseks tehtud Euroopa vahistamismäärust, kui isik ei ilmunud isiklikult kohtulikule arutelule, mille tulemusel konkreetne otsus tehti. Riigisisene kohus peab riigisisest õigust tervikuna arvesse võttes ja riigisiseses õiguses tunnustatud tõlgendusmeetodeid kasutades tõlgendama seda riigisisest õigusnormi võimalikult suures ulatuses raamotsuse sõnastust ja eesmärki arvestades.

Kohtukulud

- 50 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (seitsmes koda) otsustab:

- 1. Nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsuse 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta (muudetud nõukogu 26. veebruari 2009. aasta raamotsusega 2009/299/JSK) artikli 4a lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et selles sättes kasutatud mõiste „kohtulik arutelu, mille tulemusel otsus tehti“ viitab menetlusele, mille tulemusel tehti varem mõistetud karistustest hiljem moodustatud liitkaristust mõistev kohtuotsus, kui otsuse kuulutanud kohus ei saa selles menetluses läbi vaadata isiku süüdi tunnustamist ega muuta varem mõistetud karistusi, kuid tal on liitkaristuse määra kindlaksmääramisel kaalutusruum.**
- 2. Raamotsuse 2002/584 (muudetud raamotsusega 2009/299) artikli 4a lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et selle sättega on vastuolus seda ülevõttev riigisisene õigusnorm, mis välistab üldiselt vahistamismäärust täitva õigusasutuse võimaluse täita karistuse täideviimiseks tehtud Euroopa vahistamismäärust, kui isik ei ilmunud isiklikult kohtulikule arutelule, mille tulemusel konkreetne otsus tehti. Riigisisene kohus peab riigisisest õigust tervikuna arvesse võttes ja riigisiseses õiguses tunnustatud tõlgendusmeetodeid kasutades tõlgendama seda riigisisest õigusnormi võimalikult suures ulatuses raamotsuse sõnastust ja eesmärki arvestades.**

Allkirjad